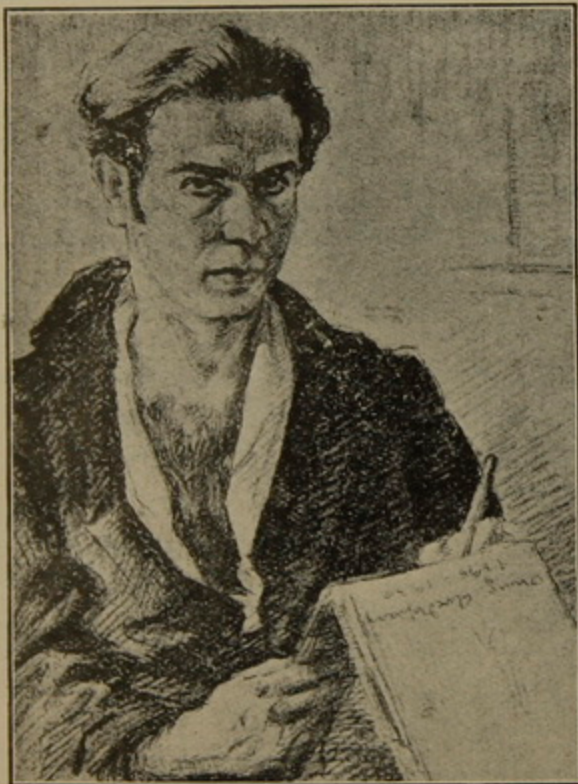

Պ. ՕՏՆԻԿ ԱԼԵՍԻՍԵԱՆԻ Օ-ՖՈՐՔՆԵՐՐ

Պեղարուեստի գործերը, ինչ սեռի ալ որ պատկանին, երկու դասակարգի կը բաժնուին. յաջողածները եւ չյաջողածները:

Չյաջողածները կրնան զանազան պատճառներու արդիւնք ըլլալ: Նախ քէֆնիք չունեցող մը կ'արտադրէ ունէ սեռի մէջ անշուշտ անյաջող գործ մը: Այս ճակատագիրը հասարակաց

չուղելնուն համար է որ տարրեր ճամբաներէ կը յանդին նոյն անյաջողութեան: Առաջինները տակաւին պէտք ունին սորվելու, երկրորդները պէտք ունին մոռնալու, եւ մանաւանդ դեռ փնտռելու: Եթէ անյաջողութեան այս երկու տեսակները կը միացնենք, արդիւնքի տեսակէտէն է այսպէս միայն: Կայ անյաջողներու

Նկարչին ինֆնագիծ կենդանագիրը

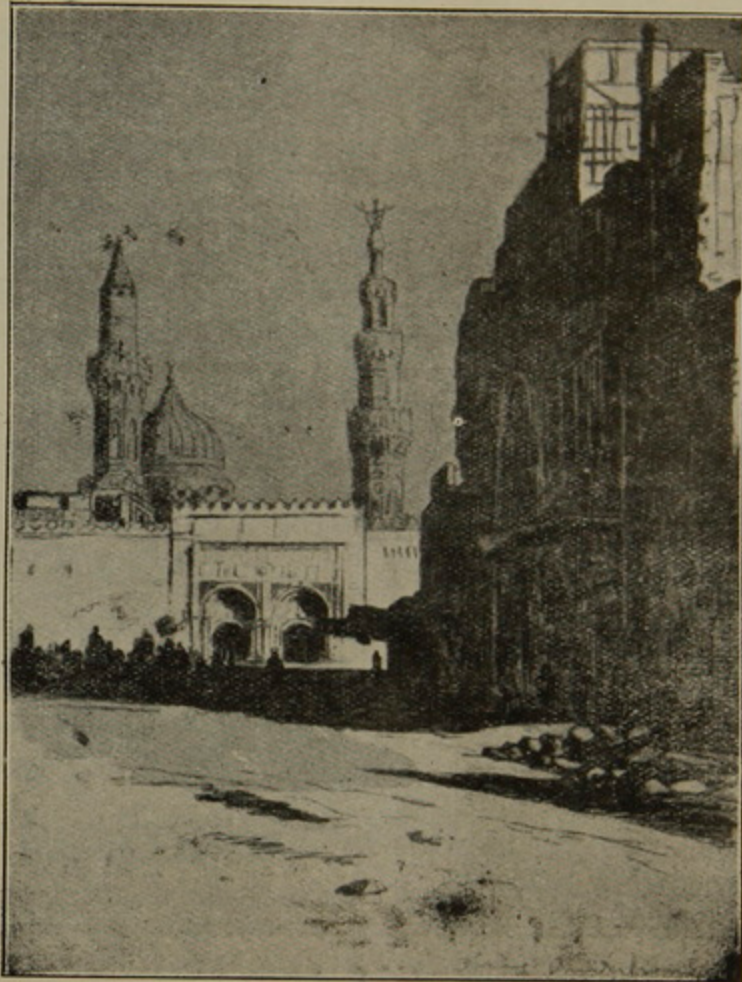
է գեոարոյս աշկերաններուն եւ նաեւ անոնց սակայն որոնք նախկին քէֆնիք մը ձգած՝ նորի հետամուտ են, բայց չեն գտած տակաւին զայն: Անոնցմէ առաջինները չգիտնալնուն համար տակաւին, իսկ երկրորդները ա'լ գիտնալ

ուրիշ խումբ մը: Կան անոնք որ ունին որոշ քէֆնիք մը որով սակայն կրնան միայն վերաբառադրել նիւթը, տեսակ մը նոյնութեամբ, առանց այն մասնաւոր նկարագրին որ ոճն է գեղարուեստի գործին, եւ որ նիւթին էութեան

խակ հպելով զայն փոխակերպելու կոչուած է վերստին:

Առանց ոճի գործերը կան ուրեմն: Վերջապէս ուրիշ դասակարգ մը անյաջող գործերու՝ կը յայտնեն քէֆնիֆ մը նիւթէն վեր ոճի մը իրագործման, բայց պայմանադրական ոճի մը առջեւ կը դնեն զմեզ: Այդ գործերը ակադե-

տար, որովհետեւ արուեստի գործը նիւթն իսկ մեծագործելու նպատակէ մը յառաջ կուգայ եւ այս նպատակը մարմին կ'առնէ միայն ստեղծմամբ: Օննիկ Աւետիսեան, գահիւրէաբնակ երիտասարդ արուեստագէտ մը, տակաւին սեղմ չրջանակի մը ծանօթ է միայն. բայց կրնանք ըսել թէ ճշմարիտ արուեստագէտի մը հանգա-

Միտան էլ Ազհար (Գահիրէ)

Օ-Փօրթ Օ. Աւետիսեանի

մական գործերն են ամէն ժամանակներու, զորս պէտք է չյաջողածներու դասակարգին մէջ նետել, որովհետեւ անոնց հեղինակը այս անգամ թէեւ չ'ընդօրինակեր քնութիւնը, բայց կ'ընդօրինակէ ոճ մը, ուրիշինը, այսինքն չի ստեղծեր միշտ: Եւ ցորչափ արուեստագէտ մը չի ստեղծեր իրապէս, արուեստի գործ մը չի

մանքով կը ներկայանայ իր գործը, օ-Փօրթ Օ-րու բաւական ստուար հաւաքածոյ մը, կարելի է ըսել թէ յաջողութիւն մըն է:

Ան ոչ սկսնակի մը թէքնիքի պակասէն կը տառապի, ոչ պայմանադրական արուեստի մը դերին է, եւ ոչ ալ, պէտք է ըսել, յանդուգն փնտռողի մը արկածալից ճամբէն կը քայլէ: Ի-

բաւ ալ կարելի է ինքնատիպ ըլլալ առանց յանդգնութեան ազմուկին :

Երբ արուեստագէտ մը իր նիւթին հետ դէմ յանդիման դալով կը ներշնչուի անկէ, այսինքն կը հրճուի իր նիւթով, անոր մէջ բնականէն զիւր արտաբնականին սէրովը, եւ այդ զգացում մը ոգեկոչող ոճի մը կազմակերպութիւնը կը յաջողի թէքնիքի մը օգնութեամբ որ կրնայ իր նիւթեղէնով ամբողջովին նոր չըլլալ, կարելի է ճշմարիտ արուեստագէտը ոգջունել իր մէջ : Պէտք է փնտռել ինքնատուութիւնը անպատճառ հիմնադէս անտուր թէքնիքի մը մէջ ինչպէս մեր դարը սովոր է ընել յաճախ : Ոմանք յուսացին «ազատ ոտանաւոր»ը գործածելով ամէն տեղ, կամ կտաւին վրայ «թօն»ը բաժնելով, կամ դաշնակէն իննեակներ հոսեցնելով կամ խորանարդներ կուտակելով միջոցին մէջ, նոր արուեստ մը ստեղծած ըլլալ բաւարարին ինքնատիպ : Անտարակոյս հիմնովին նոր թէքնիք մը, որ յեղափոխութիւնը նիւթեղէնէն իսկ կը սկսի, ինքնատուութեան միջոց մըն է, բայց ցորչափ արուեստագէտը, ինչպէս կրնայ ընել ուրիշ թէքնիքներու համար ալ,

դայն հրաւիրած է մասնակցելու ոճին, այսինքն մարմին տալու անով նիւթէն բղխած հրճուանքին, այս վերջինը իր առաւելագոյն վիճակին մէջ իրականացնելով : Եթէ ոչ աննշան է այս թէքնիքը, արուեստին հետ հետաւոր առնչութիւն մը ունի միայն եւ կը մնայ զգայութեան (sensation) համար խաղալիք մը լոկ :

Հին բակ մը (Աւստրիա)

Օ-Փօրթ Օ. Աւետիսեանի

Աւետիսեան չի գործածել այն միջոցները որոնք օ-Փօրթի նորախոյզները առաւել կամ նւազ պատշաճութեամբ եւ անկեղծութեամբ ալ կը փորձեն : Ան՝ ըսինք՝ ինքնատուութեան կոչէ հասնիլ քիչ կամ շատ ամէն միջոցներով : Թերեւս ապագան պիտի գտնէ զինքը նոր թէքնիքի մը ճամբուն վրայ : Բայց եթէ Աւետիսեանի թէքնիքը լիովին անձնական չէ, գործը իրն է բոլորովին :

Օ-Փօրթը նկարչութենէն եւ քանդակագործութենէն միանգամայն կը ստանայ իր գեղեցկութեան տարրերը : Նկարչութենէն ունի գիծը : Սակայն այդ գիծը երբ մետաղին մէջն իսկ է որ գոյութեան պիտի դայ եւ ոչ թէ կը-

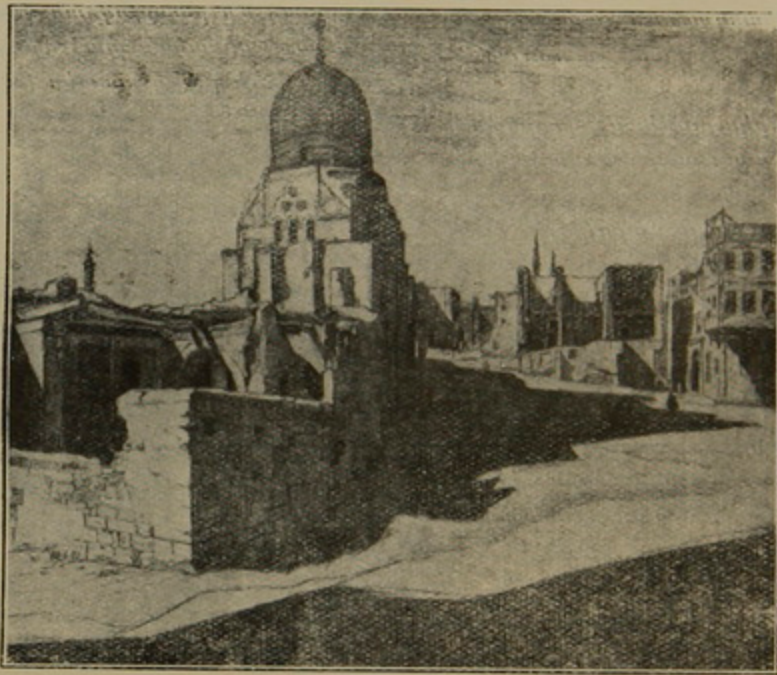
Փոքրէ Սարքոբիօ (Վենետիկ)

Օ-Փօրթ Օ. Աւետիսեանի

տաւին վրայ, երբ արուեստագէտին ձեռքը փոխանակ կտաւին հպելու մետաղը պիտի ահօսէ, երբ ինչպէս քանդակագործը, հոս ալ արուեստագէտը կարծր նիւթին՝ տեսակ մը գիրկընդխան կտուր մէջ է որ պիտի տիրապետէ և հնուէ իր ձեռքի սպաստ շարժումներուն ներդաշնակութիւնը անընդդիմադիր կարենալ զրոշմելէ, գիծը՝ կ'ըսենք՝ այն ատեն կարծր նիւթին նկարագրէն բան մը կը զգենու և օֆօրթը կը ներկայանայ քանդակային ձեւերու յատուկ առանձինն ժուժկալութեամբը: Օֆօրթը գոյն չունի: Եւ սակայն անգոյն այս ձեւը իր առե-

տենապէս անբաժին, սակայն ինքնին լեցուն իրերուն խորհուրդովը - օֆօրթի մակարդակին վրայ փոխադրուած կը ներկայանայ առանձինն արտայայտութեամբ մը, որուն միայն թերեւս այդ անգոյն թէքնիքը կրնայ հասնիլ: Աւետիսեան մին է այն իրական օֆօրթիսքներէն որոնք օֆօրթը կը շինեն ստուերի մը համար:

Կարելի է ըսել թէ ինչ որ ալ ըլլան իր նիւթերը - և ասոնք այլապէս են, քանի որ Աւետիսեան տեսած է Աւստրիայէն, Վենետիկէն, մանաւանդ Եգիպտոսէն, Հալէպէն բնակարաններ միանգամայն - ինչ որ ալ ըլլայ այս այլապա-

Վիսաւեր դամբարան Դ-Ֆօրթ Ս. Աւետիսեանի

րեւոյթ աղքատութեան մէջ հարուստ է յուզումով: Այս յուզումին ազդեցութիւնը արտակարգ ներկայութիւնն է: Օֆօրթը ստուերին երգն է. ան կը փնտռէ գմբէթներուն խորը թաքուն, անկիւնները քաշուած, չէնթերու ստորոտը յափաքած, լոյժ տարրերուն վրայ յաճող կամ անօթներու կոտորութիւնը՝ չսոյզ բտուերները բոլոր, և զեռ անոնք որ տուներու ներքնամասերուն և կահերուն կուտան անսովոր կերպարանքներ կամ դուրսը, արեւէն անդին պատերէն կը կախուին մինչև վար, և այդ Բտուերն է որ, - լոյսի չքեղութիւններէն յաւի-

նութիւնը, մի է սակայն այդ «արեւելագէտ»ին չիւթը որ ստուերն է ամէն տեղ, Արեւելքի հեքեաթական արեւին տիեզերական թափով գետին նետած թրթուռն անսովոր ստուերը, որուն մեծագոյն տպաւորութեան կը ծառայէ ամբողջ գործը իր մասերով: Եւ այս տպաւորութիւնը կը բարձրանայ իր գերազանց հրճալքին երբ արուեստագէտը գիտէ հուսկ ուրեմն իր փուանքը մետաղին ծոցը մխելով խուժութիւններէն վեր բղկեցնել այն թաւ գորշութիւնները որոնք սահմանուած են յանգելու սեփական սճի մը տիրապետութեան:

Աւետիսեան ճարտարապետական րնանը-
կարներ «գծած» է ընդհանրապէս ուր սիրած է
հիմը ներկայացնել: Տուն մը որ ա՛լ պիտի փլի,
այն տեսակ մը մեղաքաղծոտ դրացումը որ ա-
նոր կազմուածքին տարրադադրութենէն եւ մօ-
տալուտ անկումէն կը յատանայ եւ որ յա-
ւիտենականութենէ անմասն չքաւոր իրերուն
խոնարհ ճակատադրին արձագանգն է մեր մէջ,
արուեստագէտին փուանքին տակ կը գտնեն
չեղտ մը անօրինակ որ այս վերջնայն Արեւելք-
ցիի ճակատագրապաշտ հոգիէն կ'առնէ իր ամ-
բողջ գորութիւնը: Եւ սակայն այլուր այս ար-
ուեստը գիտէ դեռ միանգամայն արտայայտել
փառաւոր շինութեանց հոյակապ դանդուածնե-
րը:

Մարդկային ներկայութեան խարկանքը
նաեւ գիտէ տալ այդ արուեստը: Փողոցը, մըդ-
կիթին հրապարակը, պատուհանը, տղրիւրը
կամ դուռը յաճախ դուրկ են մարդկային էակի
մը իրական ներկայութենէն. բայց անդիմա-
դրելի ոգեկոչում մը՝ դիտողին երեւակայու-
թիւնը կը գրաւէ զայն լեցնելով մարդկային
կեանքերով եւ պարապ փաղոցին մէջ կը զգաս
սակայն որ քիչ առաջ, ինչպէս միշտ, մարդ մը,
սովորական երազներով հէք տառապող մարդը,
անցած է, կամ գիտես թէ այդ տունին մէջ սե-
րունդներ յաջորդած են, իրարու նման տանջը-
ւած եւ համակերպած:

Եւ կարելի չէ այս դործին ձեւական նկա-
րագրին վրայ խօսիլ առանց նկատելու համե-
մատութեանց այն զգացումը որ կը տիրէ հոն:
Սեւի եւ ճերմակի, ստուերի եւ լոյսի, լեցունի
եւ պարապի բաշխումը մասերու կազմակեր-
պութեան այնպիսի կամքի մը կը հպատակի որ
կը կարծես յունական լաւագոյն շրջանի սակե-
ղէն համեմատութեանց ճաշակումը ունենալ:
Աւետիսեան կրնար իր այս «զգացողութեամբ»
ճարտարապետ մը բլլալ կամ քանդակագործ մը
էթէ իր տղայ հասակէն անդիմադրելի սէր մը
դինքը շմղէր դէպի օ-ֆօրքը, որուն թէքնէքին
մէջ տեսակ մը բնագոյով ան վստահ էր գտնա-
լու կեանքի սիրական պահ մը կարենալ դերա-
պանցելու միջոցները ըստ իր խոյանքին նախա-
պատուութեան:

Ուրախ ենք որ ունինք զինքը: Մին է այն
Հայերէն որոնք իրենց յատկանիշովը պիտի կա-
րենան փայլիլ եւ յանկուցիչ դարձնել ժամա-
նակակից ճաշակին առջեւ իրենց շործը:

Օ. Ռ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Գահիրէ, 14 հոկտ. 1932